

Tämä maa

ITSENÄISEN SUOMEN SATA TARINAA

Toimittanut Tuula Kousa

Sisällys

Lukijalle 9
Myyttinen ja todellinen Suomi 11
LAURA KOLBE

PERUSKIVET

Urbanin maan villi kansa 20
LAURI KONTRO

Pahansuisten naisten maa 24
MARIA LÄHTEENMÄKI

Karjala – kansallisen kulttuurin
ikuinen alkukoti 27
RAINER KNAPAS

Tunteiden tulkit – säveltäjä Toivo Kärki ja
tangokuningas Olavi Virta 33
MAARIT NIINILUOTO

Sauna – sitkeästi kylykansaa 36
TUOMO SÄRKIKOSKI

Aarteita luonnosta – jokamiehen oikeudet 40
TUULA KOUSA

Asevelvollisuus – suomalainen turvallisuusratkaisu 45
AKI-MAURI HUHTINEN

Ruotsin kieli – Suomen sidos Pohjolaan 47
HENRIK WILÉN

Villi ja vallaton kansanmusiikki 51
HANNU SAHA

Pisa-ihme – koulun menestystarina 53
PASI SAHLBERG

Jukolan viesti – maailman kaunein
urheilukilpailu 57
KALLE RANTALA

Maailman parhaiden kirjastojen maa 61
JUKKA RELANDER

Finnish Design – lupaus kauniista ja
älykkästä arjesta 64
ELINA MELGIN

IKONISET

Alvar Aalto – arkkitehti, joka visioi
hyvinvointivaltio Suomea maailmalle 73
ELINA MELGIN

Sibelius – kansallismielinen kosmopoliitti 76
VESA SIRÉN

Marsalkka Mannerheim – Suomen itsenäisyyden
eurooppalainen takuumies 81
CARL BILDIT

Puukko 85
JUKKA KEMPPINEN

Olympiavuosi 1952 89
JOUKO KOKKONEN

ETYK – Helsinki kansainvälisen
politiikan keskipisteessä 94
JAAKKO ILONIEMI

Keihäänheittäjien maa 98
OSSI VIITA

SUURET SOVELTAJAT

Fazer – laatua sukupolvesta toiseen 104
JÖRN DONNER

Pesäpallo – Juokse tai kuole 107
KALLE RANTALA

Molotovin cocktail – talvisodan maineikkain ase 110
TOUKO PERKO

Pietariin ja takaisin – Fabergén suomalaiset
kultasepät 113
ULLA TILLANDER-GODENHIELM

Elsa Heporauta – enemmän kuin
Kalevala Korun luoja 116
DEREK FEWSTER

Satojen oopperoiden maa 121
JUHANI KOIVISTO

© Verbatum Oy

Graafinen suunnittelu ja taitto: Stiili / Tuija Kuusela
Kuvatoimitus: Maaret Ahlsved ja Satu Laatikainen
Kustannustoimitus: Maisteri Kousan agentuuri ja editointi Oy / Tuula Kousa

Tämä kirja on painettu Stora Enson LumiSilk-paperille

ISBN 978-952-93-7959-0

Painopaikka: Lönnberg Painot Oy, Helsinki 2016

OMAN TIENSÄ KULKIJAT

Paavo Nurmi Amerikan-kiertueilla   126
KALLE VIRTAPOHJA

Kun Sillanpää oli Suomi   129
PANU RAJALA

Helene Schjerfbeck – hienostuneiden värien ja pelkistetyn viivan mestari   133
RIITTA KONTTINEN

A. I. Virtanen ja lähes kaksi Nobel-palkintoa   137
TOUKO PERKO

Antti Wihuri – laivapoika-merikapteeni-laivanvarustaja-suurliikemies-lahjoittaja   140
HANNU LEHTILÄ

Serlachius – paperiteollisuuden ja taiteen liitto   143
MARKKU KUISMA

Marimekko – tahtonainen loi kansallisaarteen   147
ANNINA VAINIO

Suomalainen tapa
– Uolevi Raade ja Nesteen biodiesel   151
MARKKU KUISMA

Tolkun työmies ja sekarotuinen piski
– Ponssen perustaja Einari Vidgrén   153
ANTTI HEIKKINEN

Metallimusiikin ihmemaa   157
PETRI SILAS

LUOVAT RATKAISIJAT

Taistelu Ahvenanmaasta
– Kansainliiton ainoa kestävä päätös   164
JUSSI PEKKARINEN

Rockefellerin korvike – osuustoiminta ja maailman vähiten epäonnistunut valtio   166
MARKKU KUISMA

Liekkisulatus – sodan tuote, sisun näyte   171
TUOMO SÄRKIKOSKI

Talvisota ja Hotel Kämp   174
LAURA KOLBE

Ydinvoima – symmetristä sankaruutta   179
TUOMO SÄRKIKOSKI

Rauhan nobelisti Martti Ahtisaari
– ”Kaikki konfliktit voidaan ratkaista”   181
RAULI VIRTANEN

VASTUUNKANTAJAT

Täällä pohjantähden alla luo historiaa   187
YRJÖ VARPIO

Siirtokarjalaisten matka   190
TUOMAS TEPORA

Rauhanturvaamisen pieni suurvalta   193
RAULI VIRTANEN

Merikotka ja laulujoutsen
– luonnonsuojelun voittajia   197
JUHA LAAKSONEN

Maa ilman paras päivähoito   199
HEIKKI HILAMO

Viipurin kirjasto – rappiosta kukoistukseen   202
TAPANI MUSTONEN

Puskan projektilla sydäntaudit kuriin   206
REIJO IKÄVALKO

POHJOISET EDELLÄKÄVIJÄT

Suomen Lappi – taikaa yllä, alla ja kaikkialla   211
ANDRÉ NOËL CHAKER

Jäänmurtamisen suurvalta   217
ARI TURUNEN

Joulupukin koti – vastoinkäymisistä unelmien voittoon   221
ANDRÉ NOËL CHAKER

Puusuksilta lumilaudalle
– suomalaisen talviurheilun tarina   223
JOUNI LAVIKAINEN

Oulu-ilmiö   228
JUKKA UKKOLA

Pöyry Oyj – niukkuuden filosofiasta cleantech-osaamisen huipulle   231
PANU NYKÄNEN

MAAILMANVALLOITTAJAT

Sinuhen maailmanvalloitus   236
PANU RAJALA

Riskit jotka kannatti ottaa – Koneen kasvu maailman johtavaksi hissivalmistajaksi   239
JOHN SIMON

Purjelaivoista high tech -kilpaveneisiin
– suomalaisen veneenrakennuksen lippulaivat   243
EERO LEHTINEN

Kilpa-ajajien maa   245
LASSE EROLA

Tove Jansson – palvottu mummien luoja, mutta paljon muutakin   248
TUULA KARJALAINEN

Polar sykkii suomeksi   253
JUKKA UKKOLA

Nokia – uusi sukupolvi synnytti menestystarinan   257
HARRI SAUKKOMAA

Mullistava tekstiviesti – totta vai tarinaa?   259
HARRI SAUKKOMAA

Planmeca – terveysteknologian uusi aikakausi   260
SANNA TOLMUNEN

Kapellimestarien ihmemaa   264
VESA SIRÉN

Suunnitelmia ja sattumaa
– Fiskarsin oranssien saksien tarina   268
LEENA VENHO

MERENTAKAISET

Eliel Saarinen – mies, joka loi suunnan modernille pilvenpiirtäjälle   275
DANIEL LIBESKIND

Eero Saarinen
– sukupolvensa tärkeimpiä arkkitehteja   276
TIMO TUOMI

G.J. Ramstedt – suomalainen Aasian-tutkija   280
JYRKI PALOPOSKI

Lauri Törni – alias Larry A. Thorne
– suomalais-amerikkalainen sankari   285
OULA SILVENNOINEN

Pellavapää – Linus Torvalds   285
NILS TORVALDS

OIVALTAJAT

Äitiyspakkaus – suomalainen vauva voi nukkua pahvilaatikossa   293
HEIKKI HILAMO

Erkki Pale – sosiaaliturvatunnuksen isä   295
JYRKI VESIKANSA

Valmet – teknologiateollisuuden hautomo Suomessa   297
PANU NYKÄNEN

Astiankuivauskaappi
– suomalainen keittiöinnovaatio   300
MINNA SARANTOLA-WEISS

Georg Henrik von Wright – Suomen lahja maailman filosofialle   303
THOMAS WALLGREN

Temppeliaukion kirkko
– kauneutta kallion sisällä   307
JORMA MUKALA

Strategia vai tragedia?
– Finnairin moderni silkkitie   311
CHRISTER HAGLUND JA TANELI HASSINEN

Ravintolapäivänä kuka tahansa voi avata ravintolan päiväksi   314
TIMO SANTALA

Supercell ja Angry Birds
– pelien maailmanvalloittajat   318
KOOPEE HILTUNEN

Slush – Euroopan suurin kasvuyritystapahtuma   321
ANNALEENA KURONEN

Kirjoittajat   326

Kuvalähteet   329

Sauna

Ennen kuin olimme kansakunta, saunaa tuskin kukaan huomasi – eivät edes suomalaiset itse. Se vain oli, joka niemessä, notkossa ja saarelmasa, pihan perillä tai etummaisessa rannassa, korvessa tai kaupungissa. Uudisraivaaja rakensi sen ennen ensi torppaa.

Kun kansakunta heräsi, se identifioi kieltään ja identiteettiään – ja etsi näille vertauskuvat.

Aivan kansakunnan syntyyn ja maan itsenäistymiseen ei saunalle rohkene osuutta antaa. Kansallinen herääminen 1800-luvulta lähtien oli suomalaisen kaupunkisivistyneistön valistustehtävä ja välttämättä siten virittynyttä. Ei ollut ylevää poimia vuosisataista ”saunarähjää” nousevan kulttuurin ensimmäiseksi johtotähdeksi. Toki sauna oli suomalaisuutta, sen juurevinta osaa, mutta se oli niin maalaista, liian maalaista. Kalevalaan kyly kelpasi, mutta se olikin runoutta.

Eurooppa ja Pohjola olivat jo täynnä mitä hienoimpia kylpylaitoksia. Niissä pestiin ja seurusteltiin, mutta porvarillisesti. Jos saunomisesta Euroopassa tuolloin puhui, se tarkoitti luultavasti juuri näitä milloin itäisellä, milloin läntisellä kulttuurivivahteella maustettuja luomuksia. Turkkilaiset, roomalaiset ja venäläiset kylvyt tarjosivat kävijöilleen variaatioita haaleista ja kuumista, kosteista ja kuivista puhdistautumisista. Yksi myöhempi suomalainen määritelmä saunasta oli, että siinä voitiin ainoana vaihdella olosuhteita kostean ja kuivan kylvyn välillä.

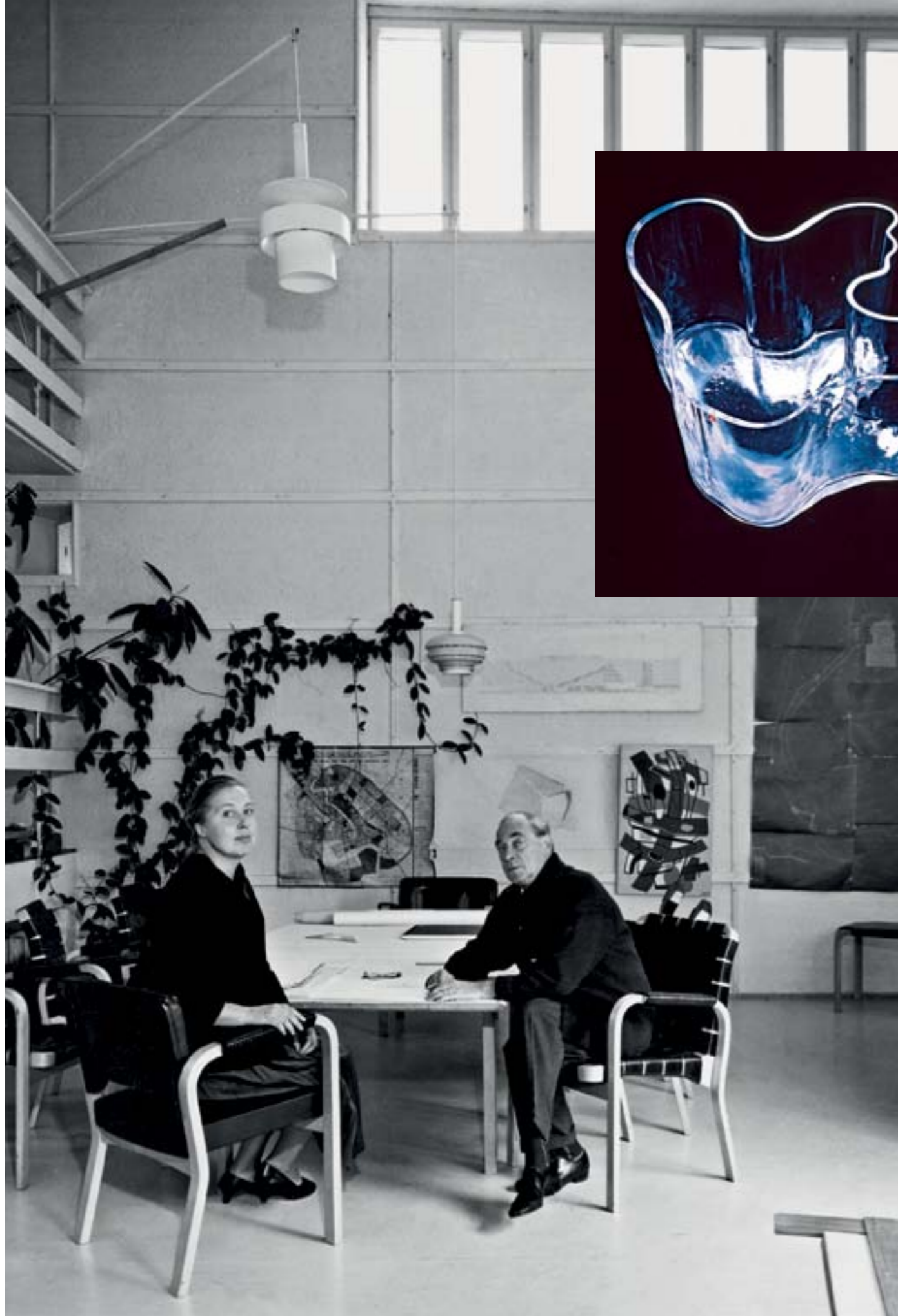
Kosmopoliittisesti säilyttyneessä kylpylämaailmassa ei sivistymättömän noviisi-Suomen alkukantainen, savunmusta sauna ymmärrettävästi vielä tiennyt

▲ Sauna hoitaa sielua ja ruumista. Saunomiseen kuuluu yleensä myös uiminen järvestä tai merestä siellä, missä se on mahdollista. Talvisin on suomalainen saunoja tavannut varsinkin ennen vanhaan vilvoitella lumessakin kieriskellen.

► Supisuomalainen maisema: sauna luonnonvesien äärellä. Kivilampi, Espoo.

Alvar Aalto

- ARKKITEHTI, JOKA VISIOI HYVINVOINTIVALTIO SUOMEA MAAILMALLE

▲ Vuonna 1935 perustetun Artekin ideana oli "harjoittaa huonekalujen kauppaa sekä näyttelyiden avulla ja muulla tavoin edistää nykyaikaista asutokulttuuria". Ensimmäinen myymälä sijaitsi Fabianinkadulla.

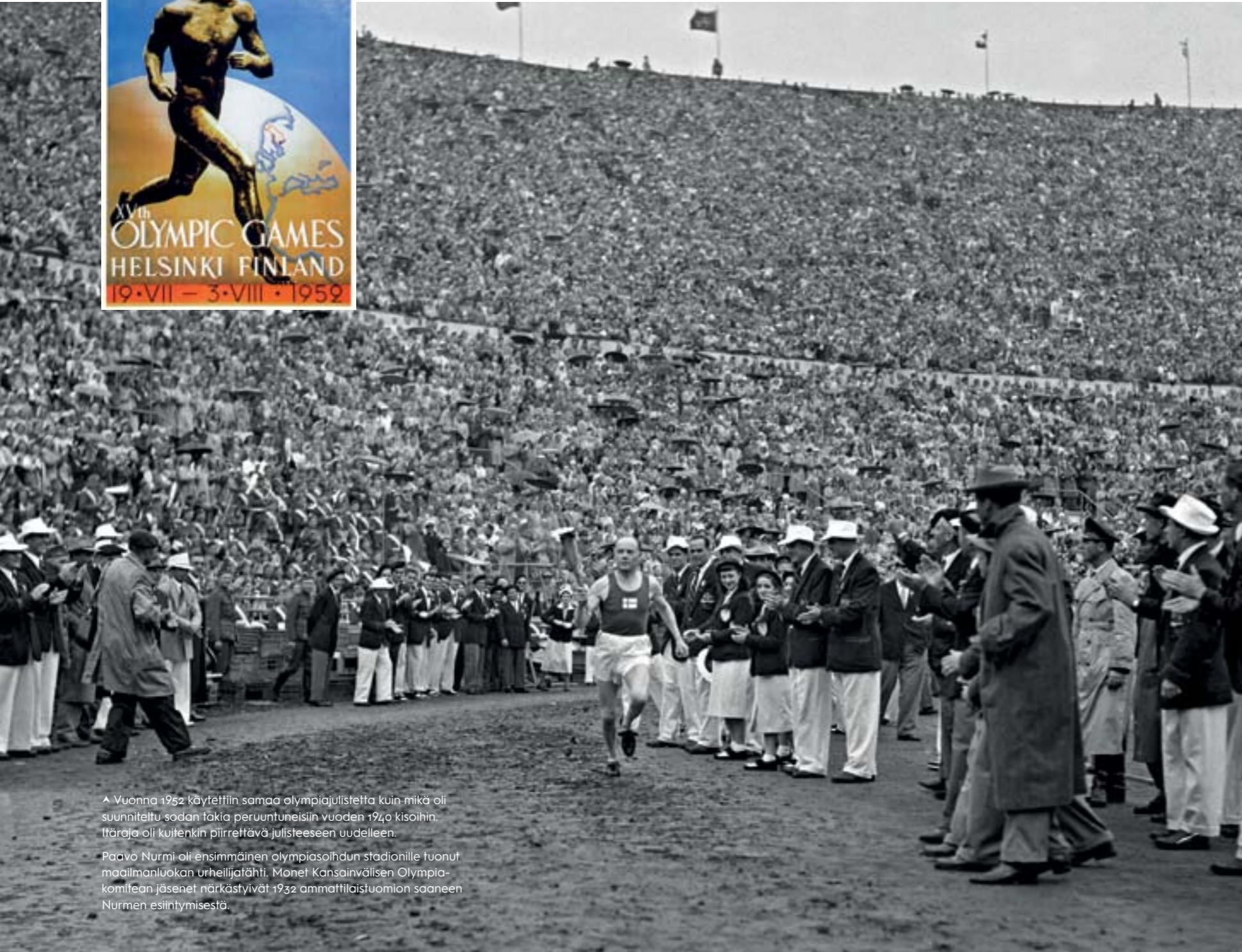
▲◀ Edelleen tuotannossa oleva Aalto-maljako, jota on kutsuttu myös Savoy-maljakoksi, syntyi vuonna 1936.

◀ Villa Aalto, jossa sijaitsi Aino ja Alvar Aallon toimisto, valmistui Munkkiniemeen Helsinkiin vuonna 1936. Tilavampi Aallon ateljee (kuvassa) valmistui kotitalon lähelle Tiilmäkeen vuonna 1955. Siellä hän työskenteli toisen vaimonsa Elissa Aallon kanssa.

Kun Viipurin kirjaston ja monta muuta kansallista merkkikohdetta luonut arkkitehti Alvar Aalto sai suunniteltavaksi vuoden 1937 Pariisin maailmannäyttelyn Suomen paviljongin, hänelle avautui ensimmäistä kertaa todellinen näytön paikka kansainvälisellä areenalla. Juuri Pariisista alkoi arkkitehti Aallon maailmankuulu menestys.

Aalto pohjasi paviljongin arkkitehtonisen idean metsään teollisena tulonlähteenä Suomelle ja käytti serpentiinimäistä, aaltomaista muotoa kokonaisvaltaisesti suunnittelunsa peruselementtinä. Nimensä mukaisen muodon, aallon, hän lainasi suomalaisesta järvimaisemasta. Järvien ja metsänreunojen mutkittelevista muodoista tuli tavaramerkki, Aallon kurvi, jonka lähes jokainen suomalainen tuntee ja tunnistaa edelleen.

Le bois et en marche -paviljonki muodostui tärkeäksi ikkunaksi paitsi Aallolle myös koko Suomelle. Tuohon aikaan Aalto oli jo verkottunut arkkitehti, joka osasi hyödyntää suhteitaan kansainvälisiin kollegoihin esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa kilpailevat maanmiehet eivät vielä täysin ymmärtäneet hänen nerouttaan. Jos Bauhaus-arkkitehti Le Corbusier tai ranskalainen taidemaalari Fernand Léger kehuivat Aallon osaamista kulttuuripiireissä, siihen oli vaikea kenenkään esittää vastalauseita.

▲ Vuonna 1952 käytettiin samaa olympiajulistetta kuin mikä oli suunniteltu sodan takia peruuntuneisiin vuoden 1940 kisoihin. Itäraja oli kuitenkin piirrettävä julisteeseen uudelleen.

Paavo Nurmi oli ensimmäinen olympiasoihdun stadionille tuonut maailmanluokan urheilijatahti. Monet Kansainvälisen Olympiakomitean jäsenet närkästyivät 1932 ammattilaistuomion saaneen Nurmen esiintymisestä.

Olympiavuosi 1952

Suomalainen olympiaunelma täyttyi Helsingin kesäkisoissa 1952. Helsinki tarjosi olympialaisille kylmän sodan myrskyissä turvasataman. Samalla Suomi sai hyvityksen toisen maailmansodan syövereihin kadonneista 1940 kisoista.

Helsingin olympialaisissa Suomi pääsi yrittämään jotakin ainutkertaista, maailman suurimman urheilutapahtuman järjestämistä. Olympialaiset olivat Suomen kokoon nähden suurhanke. Maan väkiluku oli juuri ylittänyt neljä miljoonaa, ja Helsingissä asui 370 000 ihmistä. Suomeen laskeutui kisojen alla kotikutoinen olympiarauha. Sisäpolitiikkaa ja urheiluelämää repineet riidat saivat väistyä, sillä kukaan ei halunnut horjuttaa laajaa kannatusta nauttinutta olympiaisännyyttä. Tehdävää helpotti vuoden 1940 kisoihin rakennettu stadion, joka soveltui laajennettuna kisojen pääareenaksi. Suurin uudishanke oli uusi olympiakylä.

Pienen kansan valtava yhteisponnistus onnistui. Helsingissä nähtiin siihenastisista mittavimmat ja urheilullisesti kovatasoisimmat olympialaiset. Kisoihin osallistui urheilijoina ennätysmäisesti 4 407 miestä ja 518 naista 69 maasta. Yleisurheilussa tehtiin seitsemän maailmanennätystä. Aikalaisissa urheilijapaljous ja kovat tulokset herättivät ylpeyttä. *Helsingin Sanomat* ennusti osan ennätöksistä olevan ”niin loistavia, että ne inhimillisten fyysisten suoritusten ylärajaa hipoen varmasti jäävät pitkiksi ajoiksi lyömättömiksi”. Valovoimaisin tähti oli tšekkoslovakialainen Emil Zátopek,

joka voitti 5 000 metriä, 10 000 metriä ja maratonin. Samaan ei ole yltänyt kukaan muu kestävyysjuoksija.

Helsinki osoitti olympialaisten olevan muuttumassa maailmanlaajuisesti tapahtumaksi. Kisoihin osallistuvat 1952 ensimmäisen kerran Alankomaiden Antillit, Bahama, Ghana (Kultarannikko), Guatemala, Hong Kong, Indonesia, Israel, Kiinan Kansantasavalta, Nigeria, Thaimaa ja Trinidad & Tobago. Saksa ja Japani palasivat olympialaisiin.

Suomelle erityisen tärkeää oli, että olympianäytämölle marssi ensi kerran Neuvostoliitto. Erik von Frenckellin johtama järjestelykomitea varmisti suurvallan osanoton järjestämällä sosialistimaiden joukkueille oman olympiakylän. Kansainvälinen Olympiakomitea (KOK) hyväksyi ainutkertaisen ratkaisun – se halusi ehdottomasti Neuvostoliiton mukaan olympialiikkeeseen.

Helsinki oli 1952 yksi harvoista paikoista, joihin Neuvostoliitto suostui joukkueensa lähettämään. Toinen maailmanmahdeista, Yhdysvallat, tuli innolla mitaamaan urheiluvoimaansa tulokkaan kanssa. Suomi pääsi ensimmäisen kerran rakentamaan siltaa idän ja lännen välille. Isäntämaa halusi samalla vakuuttaa, että se oli osa vapaata maailmaa. Erik von Frenckell luonnehti kisoja KOK:n kokouksen avajaisistunnossa pienen kansan voimannäytteeksi:

”Suomen kansa järjestää olympiakisat 1952. Se tahtoo osoittaa koko maailmalle, että täällä asuu kansa, joka ajattelee, tuntee ja elää vapaasti, kansa joka teoin tahtoo tuoda ilmi, että – sikäli kuin uutteruus ja sisu on kysymyksessä – se tulee pysymään itsenäisenä kansana.”

Keisarillinen pääsiäismuna *Talvi* oli Nikolai II:n lahja äidilleen, leski-keisarinnalle Maria Feodorovalle pääsiäisenä 1913. Se valmistettiin Fabergén jalokiviseppämestarin Albert Holmströmin työhuoneessa Pietarissa, ja sen suunnittelija oli 24-vuotias Alma Pihl. Suunnittelija sai idean jäiseen pintaan katseltuaan mietteisään pakkasen ikkunan muodostamia jääkukkia.

Pietariin ja takaisin

– FABERGÉN SUOMALAISET KULTASEPÄT

Niin paradoksaaliselta kuin se kuulostaakin, huomattavan monet Pietarin maineikkaista kulta- ja hopeasepistä ovat kotoisin Suomen syrjäisistä maalaiskylistä.

Suomesta tuli Venäjän keisarikunnan suuriruhtinaskunta vuonna 1809, ja samalla uusille alamaishilseille avautuivat ovet Pietariin. Nopeaan tahtiin kasvavassa suurkaupungissa oli rajattomasti työmahdollisuuksia. Moni suomalainen nuorukainen hakeutui kultasepäntöihin. Suurin osa näistä 10–12-vuotiaista oli vähävaraisten torppareiden, työläisten tai käsityöläisten lapsia.

Tullessaan Pietariin maalaispojat eivät puhuneet venäjää ja he olivat usein lukutaidottomia. Heidän piti rekisteröityä paikalliseen seurakuntaan, joko Pyhän Maarian tai Pyhän Katariinan luterilaiseen seurakuntaan. Seurakunnan kirkkoherrat pitivät huolen siitä, että nuoret kävivät sekä jumalanpalveluksessa että pyhäkoulussa kerran viikossa. Tämä oli hyvä tapa suojella näitä lapsia ja luotsata heidät opin tielle.

Alkajaisiksi piti saada oppipojan paikka luotettavasta kultaseppämestarin pajasta. Noin kuuden vuoden pituisen opettelujakson jälkeen poika sai kisällinpaperit. Kaksi tai kolme lisävuotta tiivistä harjoittelua, mieluiten eri mestarien avustajana, palkitsi kisällin mestarin arvolla, jolloin sai oikeuden perustaa oman työpajan. Pietarissa oli suuri kysyntä taitavista kulta- ja hopeasepistä, jotka olivat valmiita työskentelemään alihankkijoina kaupungin suurille jalokiviseppäliikkeille.

Työmahdollisuudet houkuttelivat vastavalmistuneita suomalaisia mestareita, ja suurin osa jäi töihin Pietariin. Niinpä 1860-luvun loppupuolella joka neljäs Pietarin kulta- ja hopeaseppä oli suomalainen. Uuden vuosisadan alussa, jolloin kaupungin asukasluku oli noussut yli miljoonaan, joka viides alan käsityöläinen oli suomalainen.

Karl Fabergé (1846–1920), jolla itsellään oli hugenottitausta, oli tuohon aikaan Pietarin huomattavin jalokiviseppä. Hän ymmärsi, että yrityksen tärkein avain menestykseen oli oikeiden yhteistyökumppanien löytäminen. Siinä hän oli todella etevä. Niistä 25 työhuoneesta, joiden kanssa Fabergé oli yhteistyössä, viittätoista johti suomalainen mestari, joilla puolestaan oli paljon maanmiehiä palkkalistoillaan.

Henrik Wigströmistä, suntion pojasta, tuli vuonna 1903 Fabergén johtava mestari. Wigströmin verstaalla, missä Fabergén huomattavimmat työt valmistettiin, työskenteli noin kuusikymmentä kultaseppää.

August Holmström, muurarin poika, oli saanut toimen johtavana jalokiviseppänä Fabergélla jo vuonna 1857. Hänen poikansa Albert peri isänsä toimen. Hänen aikanaan työhuoneesta tuli vallan Holmströmien perheyrittäjä. Alina Holmström, Albertin sisar, ja Alma Pihl, mestarin sisarentytär, työskentelivät verstaan korusuunnittelijoina. Heidän ainutlaatuisen lahjakkuutensa on vasta hiljattain huomattu.

Tampereella syntyneen Viktor Aarnen taito valmistaa teknisesti vaativia kultaseppäntöitä teki hänestä erään Fabergén tärkeimmistä mestareista. August Hollmin-

Marimekko

TAHTONAINEN LOI KANSALLISAARTEEN

M

illainen näytös Helsingin Kalastajatorpalla nähtiinkään toukokuussa 1951: Iso joukko ihmisiä oli saapunut seuraamaan Marimekoksi nimetyn helsinkiläisen vaateliikkeen ensimmäistä, loppuunmyytyä pukunäytöstä. Sen näyttämönä toiminut Kalastajatorppa kuului pääkaupungin hienoimpiin ravintoloihin. Ajan tunnetuimmat kaunottaret esittelivät toinen toistaan värikkäämpiä ja kuvio-
maailmaltaan poikkeuksellisista kankaista ommeltuja mekkoja, jotka olivat kuin valopilkku yössä harmaiden sotavuosien jälkeen. Näytöksestä hullaantunut yleisö ahtautui pukuhuoneeseen ja repi vaatteita mannekiinien käsistä. Kokoelma myytiin loppuun hetkessä. Myös lehtien muotitoimittajat ihastelivat uutta ilmiötä, taide-
teollista vaatetta.

Pieneen kokoonsa nähden Marimekko ampui lähtölaukauksensa uljaasti ja rohkeasti. Tämä symboloi yrityksen perustajan ja pitkäaikaisimman toimitusjohtajan Armi Ratian (1912–1979) epäsovinnasta ja uskaliaasta johtamistapaa. Marimekon identiteetti henkilöityi voimakkaasti juuri Ratiaan, joka linjasi alusta asti, että talossa piti ajatella omaperäisesti. Hän ei halunnut – epäonnistumisenkaan uhalla – ”tehdä mitään tavanomaista eikä menneisyydessä mellastavaa”. Ratia kuvaili naisten olleen henkisesti ja ruumiillisesti korsetissa. Marimekot vapauttaisivat heidät siitä. Ratia oli utelias ja oivaltava edelläkävijä, jolla oli erikoislaatuinen kyky lukea ajan merkkejä ja vaistota tulevaa.

▲ Marimekon myyntikäyrät kääntyivät nousuun 1960-luvulla, kun kansainväliset muotilehdet tekivät juttuja suomalaismerkistä. *Life*-lehti esitteli Marimekon mallistoa lokakuussa 1965.

◀ Marimekon perustaja Armi Ratia vihasi tylsyyttä ja järjesti usein juhlia ja yllätyksiä ystävilleen. Tämä kuva on legendaarisesta Bökarsista. Tunnettu keramiikkataiteilija Birger Kaipainen kuului Armi Ratian lähipiiriin.

Talvisota ja Hotel Kämp

E nsimmäinen päivä joulukuuta 1939 korpikirjailija Ilmari Kianto parahtaa päiväkirjassaan, jonka hän nimesi *Siviilimiehen päiväkirjaksi* (2009):

Oi Herra Jumala – meillä on täysi sota! Tuntuu uskottomalta. Lentopommituksia on tapahtunut laajemmassa mitassa kuin mitä päivällä tiedettiin – ainakin 10 ryssän konetta on pudotettu alas – tarkistamattomien tietojen mukaan 13 kappaletta. Sepäs jo jotain! Pieni Suomi on heti alussa näyttänyt karhunkyntensä leijonaa – ei vaan maailman Antikristusta vastaan.

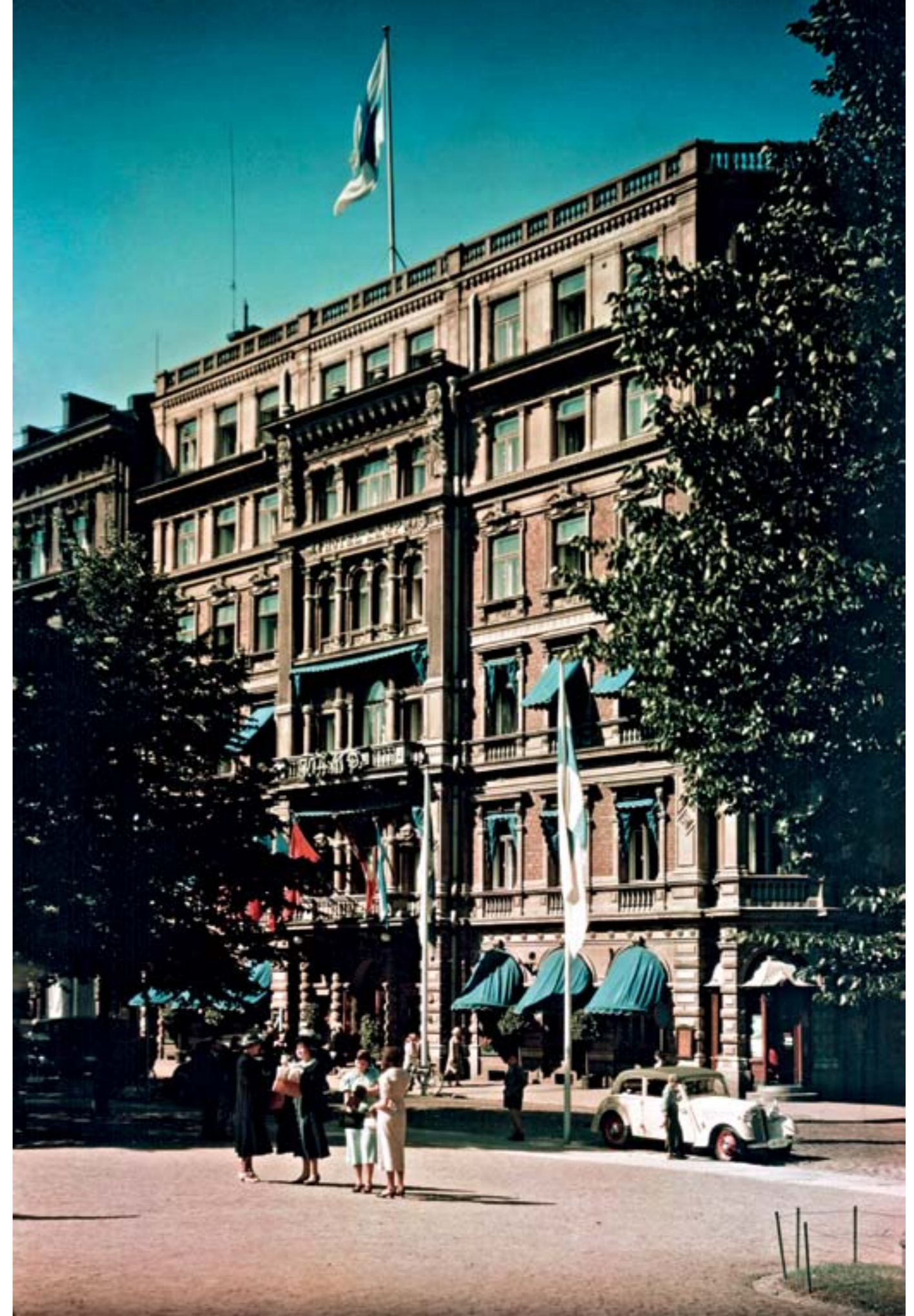
Kirjailijan lausahdukseen kiteytyy olennainen marraskuussa 1939 alkaneesta ja maaliskuussa 1940 päättyneestä suomalais-neuvostoliittolaisesta sodasta. Se tuli sittemmin kantamaan nimeä talvisota. Neuvostoliitto aloitti sodan Suomea vastaan ns. Mainilan laukauksilla 30.11. Talvisota sai osakseen runsaasti kansainvälistä huomiota. Syntyi mielikuva sodasta, jossa oikeus oli urhean, pienen Suomen puolella.

Kirjeenvaihtajia ei lähetetty Suomeen heti sodan syttymisen jälkeen, sillä maan odotettiin murtuvan helposti Puolan ja Tšekkoslovakian tapaan. Kun toimittajat lopulta saapuivat, purkautui aito kiinnostus tapahtumia kohtaan. Useimmat kansainväliset kirjeenvaihtajat yöpyivät Hotel Kämpissä, Helsingin ykköshotellissa, jonne valtioneuvosto oli avannut lehdistön tiedotuspisteen. Kämp nousi uuteen kukoistukseen, ja hotellin *Press Room* kuhisi elämää.

▲ Martha Gellhorn, amerikkalainen journalisti ja kirjailija Ernest Hemingwayn kihlattu, kiiruhti Suomeen syksyllä 1939 raportoimaan talvisodan tapahtumista. Kuvassa Gellhorn suomalaissotilaiden kanssa.

► Neuvostoliiton aloittama sota Suomea vastaan kokosi Helsinkiin mittavan joukon kansainvälisiä reporttereita. Monet heistä asuivat hotellilla Kämpissä, jossa sijaitsi ulkoministeriön lehdistökeskus. Kämp toimii uudelleen rakennettuna edelleen samalla paikalla Pohjoisesplanadin varrella. Postikortti 1930-luvulta.

► Talvipakkasilla Lapin luonto ja rakennukset saavat kimaltavan valkoisen lumipeitteen.

▼ Ajelu koiravaljakolla on vauhdikasta ja monien rakastamaa talvipuhua.

Suomen Lappi

- TAIKAA YLLÄ, ALLA JA KAIKKIALLA

Suomen Lappi on taianomainen paikka – valtava alue koskematonta luontoa Euroopan huipulla, sen pohjoisimmassa kolkassa. Tämä noin 200 000 poron kotiseutu on väestömäärältään napapiirin pohjoispuolen suurimpia alueita, ja sen lukuisat tunturit luovat henkeäsalpavia näkymiä vuoden ympäri. Vastakohtien maa kylpee kesät keskiyön auringossa ja sydäntalvet pimeydessä, jossa häikäisevät revontulet hetkittäin valaisevat tähti-taivasta.

Lapista löytyvät Euroopan pohjoisimmat lomakohteet, jotka tarjoavat ainutlaatuisia luontoelämyksiä. Siellä on myös erään maailman tunnetuimman hahmon koti, nimittäin Joulupukin. Hänen asumuksensa kätkeytyy mystisen Korvatunturin uumeniin, kun taas hänen työpaikkansa sekä postitoimistonsa ovat Rovaniemellä. Sieltä hän ilahduttaa ympäri vuoden miljoonia ihmisiä eri puolilla maailmaa hyvän tahdon eleillään – kirjeillä, henkilökohtaisilla tapaamisilla ja lahjoilla.

Tämä lumoava maailmankolkka on läpikotaisin täynnä taikaa. Seuraavassa kolme näkökulmaa tähän hyvin erityiseen suomalaiseen sormenjälkeen.

Kello on yksitoista hyytävän kylmänä helmikuun yönä. Saariselän lomakohteen kapeilla kaduilla japanilainen turistijoukko kohisee. He huutavat ja tähystelevät tyrmistyneinä taivaalle. He eivät ole vaarassa, vaan kerrassaan lumoutuneita yläpuolella säkenöivistä smaragdinin ja safiirin sävyistä. Pikimustalla pohjoisen

taivaalla hehkuvat erityisen kirkkaat ja värikkäät revontulet. Jotkut japanilaiset uskovat revontulien tuovan mukanaan onnea, terveyttä ja vaurautta. Monissa Aasian kulttuureissa elää uskomus, että lapset, jotka saavat alkunsa revontulien alla, ovat elämässään onnekkaita. Tämä selittää japanilaisten vastanaineiden säännöllisen virran Lapissa ja sen, miksi paikalliset hotelliyritykset ovat rakennuttaneet lasisia, iglua muistuttavia hotellihuoneita, joiden tarjoama katkeamaton näkymä taivaalle varmistaa, etteivät revontulet vain jää huomaamatta tai hyödyntämättä.

Myös monet pohjoiset kulttuurit ovat pitäneet revontulia hyvänä enteena. Ilmiö revontulien takana tunnetaan, mutta niiden ilmaantumista ei silti pystytä kovin tarkasti ennustamaan. Pohjimmiltaan kyse on aurinkomyrskyistä, jotka synnyttävät elektromagneettista toimintaa pääasiassa napapiirien taivaankannella. Tuloksena ovat nämä toistuvat spektaakkelit, jollainen olisi syytä nähdä ainakin kerran elämässä.

Eräs Suomen suosituimmista oluista on Lapin Kulta, jonka nokkela, monimerkityksinen nimi heittänee suomalaisissa useita mielikuvia. Ensinnäkin se muistuttaa suositun huurteisen juoman väristä ja mausta. Toisaalta se synnyttää tunnereaktion, sillä onhan ”kulta” suomen kielen tavanomaisin hellittelynimi. Tämän lisäksi se viittaa Lapin mittaviin mineraalivarantoihin, eritoten juuri kuuluisiin kultaalhteisiin.

Lapissa on ollut kaivosteollisuutta yli 300 vuotta. Itsenäistymisen jälkeen Suomi on kehittänyt merkit-